

Ik wil weten wie er aan mijn bed staat

Geestelijke zorg

Wie vindt dat het bijzaak is of de geestelijk verzorger aan het ziekenbed een moslim, een ietsist of een christen is, ontkent de ware kern van het vak

Door Theo Boer

'Band met kerk werkt niet aan bed' kopt *Trouw* op 23 mei naar aanleiding van een Nijmeegs onderzoek over het functioneren van geestelijk verzorgers. De conclusie, aldus onderzoeker Wim Smeets, 'legt een bom onder de theoretische relatie tussen het professionele en het ambtshalve functioneren van de geestelijk verzorger'. Hoogleraar geestelijke verzorging Johan Bouwer valt hem bij: de cliënt heeft meer aan een 'empathische, respectvolle en vooral kundige zorgverlener. De rest is bijzaak'. Het doet denken aan de bezoeker van de Mattheüs-passie die zei: 'Ik kom hier voor de mooie muziek. Waar ze over zingen, maakt niet uit. Al zongen ze de Marseillaise.' Want dat is wat het Nijmeegse onderzoek suggereert: het maakt het niet uit of er een Moslim, Christen, Humanist, Hindoe of Ietsist aan mijn bed staat, als de geestelijke verzorging maar goed is. In beide gevallen gaat het niet om identiteit maar om kwaliteit.

Laat dit helder zijn: als ik in een ziekenhuis lig, ben ik inderdaad gebaat bij een geestelijk verzorger met kwaliteit: iemand die kennis heeft van geestelijke stromingen en ethiek, kan luisteren en duiden, en die het vermogen heeft ontwikkeld om mijn levensbeschouwing serieus te nemen. Prachtig dat daar opleidingen voor zijn. Maar wie geestelijke verzorging *uitsluitend* wil beschrijven in dit soort professionele termen, loopt het gevaar de waarde van inhoudelijke

betrokkenheid over het hoofd te zien. In de afgelopen twintig jaar dachten we in Nederland de verschillen te kunnen toestoppen door procedurele oplossingen en door het omzeilen van inhoudelijke vragen. Inmiddels zijn we gaan beseffen dat vakkundigheid niet kan zonder inhoud. In een tijd die vraagt om inhoudelijke authenticiteit zou het zonde zijn (maar ook mosterd na de maaltijd) om de geestelijke verzorging in Nederland te 'verpaarsen'.

Als zorgvrager wil ik namelijk niet alleen iemand aan mijn bed die zijn vak kan, ik wil ook weten wat ik voor vlees in de kuip heb. Wie van het gesprek over zingeving, over lijden en beperkingen, en over beslissingen rondom over leven en dood zijn beroep heeft gemaakt, neemt onherroepelijk zijn eigen achtergrond mee. Dat kan niet anders, want op die terreinen zijn er vele antwoorden die elkaar soms moeilijk verdragen. Als ik mij bevind op de rand van de dood is het wel degelijk van belang of mijn hulpverlener zelf gelooft in (of hoopt op) eeuwig leven, in reïncarnatie of in de dood als 'over en uit'. Ook is niet onbelangrijk of zij gelooft in een God van liefde of van wraak, in vergeving of in 'het allemaal zelf doen', in het 'absolute niets' of in het 'goddelijke al', in voorzienigheid of menselijke autonomie. Wie zegt dat die opvattingen er niet toe doen, heeft, ben ik bang, ook onvoldoende in huis om zinnig van onzin te onderscheiden. Ik had eens een geestelijk verzorger aan mijn bed die, toen ik voor een operatie stond, niets anders wist te zeggen dan: 'Zegt u maar wat ik moet lezen, het is uw leven en niet het mijne, ik ben overal voor in'. Als iemand zijn eigen levensbeschouwing zozeer wegcijfert, ga ik liever naar een psycholoog of maatschappelijk werkende. Het bijzondere van geestelijke verzorging is nu juist de combinatie

van specifieke, op de situatie georiënteerde training (jawel) en inhoudelijke betrokkenheid op mijn geestelijke welzijn. Als iemand luistert, me troost, mijn lijden helpt te duiden en me een hart onder de riem steekt, verwacht ik dat zij die woorden ook zelf gelooft, doorleeft, er pal voor staat. Anders zijn we bezig elkaar aan het ziekbed voor de gek te houden. 'Ergens pal voor staan' is wel degelijk een kwaliteitskenmerk.

Het is daarom onterecht om de kerken en het Humanistisch Verbond te verwijten dat zij met de eis van de ambtelijkheid een monopolie willen behouden. Integendeel: voorzover er buiten de gevestigde organisaties spiritualiteit is, is er niets tegen dat die zich net zo organiseert als bijvoorbeeld de Humanisten dat gedaan hebben. Laat men maar geestelijk verzorgers aanstellen met een 'postmoderne spiritualiteit' of met een 'holistische visie'. Als ze maar herkenbaar zijn en zich laten toetsen door een gemeenschap, kortom, als ze maar een ambtelijke binding hebben.

En laten we ons realiseren dat veel geestelijk verzorgers die ambtelijk ongebonden zijn, maar al te graag zo'n binding zouden hebben. Dat velen geen ambtelijke binding meer hebben, is zuiver en alleen een gevolg van het feit dat ze geen universitaire opleiding hebben. Een HBO'er is goedkoper en heeft meer kans op een baan, maar ontvangt van de kerken geen ambtelijk brevet. Het wordt de hoogste tijd dat de kerken in Nederland ook de niet academisch-opgeleide geestelijk verzorger een ambtelijke status geven.

Dr. Theo Boer is Universitair Docent christelijke ethiek vanwege de PKN bij de Universiteit Utrecht